

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

 dos. Zaur Məmmədov

"09" 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: **050101- Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi**

Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil

Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyat

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S.F. Ümumtəhsil kurikulumunun əsasları (Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fənn kurikulumu). Fənn üzrə proqram LDU Elmi-metodik şurasının 01.06.2019-cu il tarixli iclasının 8 sayılı qərarı ilə (protokol №) təsdiq edilmişdir.

Kodu: İPFS-B10

Tədris ili IV, semestr VII (2025-2026)

Tədris yükü: Auditoriya saati - 60 (30 saat müh., 30 saat sem.)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Auditoriya №:

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: *Qədim İgid oğlu Rıfıllayev, fil.ü.f.dok.*

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: qedim 73@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40, 2 saylı tədris korpusu

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Aranlı M., Yusifova C. Kurikulum. Bakı, 2015

2. Aranlı M., Yusifova C. Kurikulum. Bakı, 2018

Əlavə ədəbiyyat

3. Abbasov Ə. İ. Cavadov. Kurikulum islahatı: tədqiqatlar, nəticələr, Bakı, 2011

4. Veysova Z. Fəal integrativ təlim. Müəllim üçün vəsait. Bakı, 2007.

5. Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəbləri üzrə təhsil proqramı (kurikulumu) Bakı, 2013.

6. Müasir kurikulumlar və yeni təlim strategiyaları

7. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanunu. Bakı, 2009.

IV. Prerekvizitlər: Ehtiyac yoxdur.

V. Korekvizitlər: Ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Kurikulumlar bilavasitə həyatı bacarıq və vərdislərə üstünlük verilməsi ilə fərqlənir. Şəxsiyyətə yönümlü kurikuluma görə, müasir təlimdə insanın gələcək həyat fəaliyyətində lazım olacaq praktik bacarıq və vərdislər əhatə edilir, onun əqli fəaliyyətlə bağlı qabiliyyətlərinin formalaşması ön plana çəkilir. Bunun üçün bir çox vəzifələr qarşıya qoyulur: Magistrləri təhsilin məzmunu, təşkili və qiymətləndirilməsi ilə bağlı bütün məsələləri özündə əks etdirən konseptual sənədlərlə tanış etmək; Ədəbi-bədii nümunələri kurikulumun tələbləri əsasında onların məzmunundan irəli gələn məna çalarlarına uyğun ifadəli oxumaq, mətni bədii cəhətdən qiymətləndirən sözlərin mahiyyətini izah etmək; Ədəbi əsərləri məzmun və ideya istiqamətinə, sənətkarlıq cəhətlərinə, obrazların səciyyəsinə görə təhlil etdirmək, buna münasibət bildirmək.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2025-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 ballı tələbə semestr ərzində, 50

balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2025-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə birqayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətmeyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərinləməyə başlayır, cavabı dəqiq və hərtərəfli.
- 9 bal- tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilər.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırabilir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbərlər var, lakin fikrini əsaslandırabilir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbərləri var.
- 0 bal- sual cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada təcrid görülməkdir.

IX. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat, seminar 30 saat. Cəmi: 60 saat

N	Keçirilən mühazirə və seminar məşğələlərinin məzmunu	Müh.	Tarix
1	2	3	5
1	Mövzu: Kurikulum təlimi anlayışı və onun hüquqi təminatı. Plan: 1. Kurikulum nədir? 2. Kurikulumun əsas səciyyəsi və onu zəruri edən səbəblər 3. Azərbaycanda kurikulum 4. Ümum təhsil sistemində dövlət siyasətini əks etdirən sənədlər Mənbə: [1,2,3,4]	2	
2	Mövzu: Təhsil fəlsəfəsi. Təhsil fəlsəfəsi baxımından təhsilin əhəmiyyəti məqsədi və təlim prosesində rolu. Plan: 1. Proqressivizm 2. Pənnializm 3. Essensializm 4. Eksistensializm Mənbə: [1,2,3,5]	2	
3	Mövzu: Fənn kurikulumunun səciyyəvi cəhətləri və onun müqaisəli təsviri Plan: 1. Şəxsiyyət yönümlülük və şagird yönümlülük 2. Nəticə yönümlülük və tələbə yönümlülük 3. İntegrativlik və qiymətləndirmə standartları 4. Fənyönümlü və Şəxsiyyət yönümlü kurikulumlar	2	

	Mənbə: [1,2,3,4]		
4	Mövzu: Fənn kurikulumunun quruluşu. Fənnin məzmunu Plan: 1.Fənn kurikulumunun quruluşu: təlimin məzmunu, strategiyası və qiymətləndirmə 2. Ümum təlim nəticələri 3. Məzmun xətti 4. Əsas standart və alt standartlar Mənbə: [1,2,3,5]	2	
5	Mövzu: Məzmun standartı və onun quruluşu Plan: 1.Bilik kateqoriyası və onun novləri 2. Fəaliyyət kateqoriyası onun novləri Mənbə: [1,2,3,5]	2	
6	Mövzu: Təlim strategiyaları Plan: 1.Təlimin təşkilinə verilən tələblər. 2.Pedaqoji prosesin tamlığı 3.Təlimdə bərabər imkanların yaradılması 4.Dəstəkləyici mühitin yaradılması Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	
7	Mövzu: Təlim formaları Plan: 1.Kollektivlə iş 2.Qruplarla iş 3.Cütlüklərlə iş 4.Fərdi iş Mənbə: [1,2,3]	2	
8	Mövzu: Təlim üsulları Plan: 1.Beyin həmləsi(əqli hücum) və akvarium 2.Auksion və ziqzaq təlim üsulları 3.Karusel və klaster təlim üsulları 4.Venn diaqramı və müzakirə Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	
9	Mövzu: Planlaşdırma anlayışı Plan: 1.Planlaşdırma və onun növləri 2.Perspektiv planlaşdırmanın prinsipləri və aparılması qaydaları 3.Gündəlik planlaşdırmanın prinsipləri və aparılması qaydaları 4.Planlaşdırma və onun əhəmiyyəti Mənbə: [1,2,3,4]	2	
10	Mövzu: Qiymətləndirmə və onun növləri Plan: 1.Beynəlxalq və milli qiymətləndirmə 2 Məktəbdaxili qiymətləndirmə 3. Diaqnostik və formativ qiymətləndirmə 4.Summativ qiymətləndirmə Mənbə: [1,2,3]	2	
11	Mövzu: Taksonomiya anlayışı, Blum taksonomiyası Plan: 1. Taksonomiya və onunla bağlı nəzəriyyələr 2. Blum taksonomiyası	2	

	3. Blum taksonomiyasının prinsipləri		
	4. Blum taksonomiyasının əsas taksonomik düsturu Mənbə: [1,2,3]		
12	Mövzu: Təlimdə inteqrasiya və fasilasiya bacarığı Plan: 1.İnteqrasiya anlayışı və onun təlimdə rolu. 2.İnteqrasiyanın növləri 3..Fasilasiya anlayışı və təlimdə rolu. Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	
13	Mövzu: Fəal təlimin mərhələləri Plan: 1.Fəal dərslərin quruluşu və onun ənənəvi təlimdən fərqli cəhətləri 2.Fəal təlimin prinsip və mexanizmləri 3. Yeni dərslər və əlavə resurslarla iş 4. Təlim prosesinin səmərəli qurulması Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	
14	Mövzu: Oxu strategiyaları Plan: 1.Şagirdlərin öz oxu fəaliyyətini təşkil və idarə etmək 2.Ənənəvi və strategiya ilə oxu 3.Mətdəki mənanı dərk edən oxu 4. Mətn nəzəriyyəsi Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	
15	Mövzu: Azərbaycan dili və ədəbiyyatı üzrə məzmun xətləri Plan: 1.Azərbaycan dili üzrə məzmun xətləri 2.Ədəbiyyat üzrə məzmun xətləri Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	
	Cəmi:	30 saat	

N	Keçirilən mühazirə və seminar məşğələlərinin məzmunu	saat	tarix
1	Mövzu: Kurikulum təlimi anlayışı və onun hüquqi təminatı.	2	
2	Mövzu: Təhsil fəlsəfəsi. Təhsil fəlsəfəsi baxımından təhsilin əhəmiyyəti məqsədi və təlim prosesində rolu.	2	
3	Mövzu: Fənn kurikulumunun səciyyəvi cəhətləri və onun müqaisəli təsviri	2	
4	Mövzu: Fənn kurikulumunun quruluşu. Fənnin məzmunu	2	
5	Mövzu: Məzmun standartı və onun quruluşu	2	
6	Mövzu: Təlim strategiyaları	2	
7	Mövzu: Təlim formaları	2	
8	Mövzu: Təlim üsulları	2	
9	Mövzu: Planlaşdırma anlayışı	2	

10	Mövzu: Qiymətləndirmə və onun növləri	2	
11	Mövzu: Taksonomiya anlayışı, Blum taksonomiyası	2	
12	Mövzu: Təlimdə inteqrasiya və fəsiləsiyə bacarığı	2	
13	Mövzu: Fəal təlimin mərhələləri	2	
14	Mövzu: Oxu strategiyaları	2	
15	Mövzu: Azərbaycan dili və ədəbiyyatı üzrə məzmun xətləri	2	
	Cəmi:	30 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbələr aşağıdakıları bilməlidirlər:

- Ümumi orta təhsil səviyyəsi üzrə şagirdlər ədəbi-bədii nümunələri, onların məzmunundan irəli gələn məna çalarlarına uyğun ifadəli oxumalıdır;
- Yazılı nitqdə məzmunu uyğun üslubu müəyyənləşdirib, orfoqrafiya və orfoepiya qaydalarına əməl etməlidirlər;
- Müxtəlif janrlarda yazılmış mətnlər üzərində sərbəst işləməlidirlər;
- Şifahi və yazılı ədəbiyyatın oxşar və fərli cəhətlərini, xarakterik xüsusiyyətlərini konkret nümunələrlə müqayisələr aparmaqla əsaslandırmaqlıdırlar.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- təhsilənlər kursun sonunda həyatı bacarıq və vərdislərə malik olur;
- müasir təlimdə insanın gələcək həyat fəaliyyətində lazım olacaq praktik bacarıq və vərdislər özündə formalaşdırır;
- təhsilənlərin əqli fəaliyyətlə bağlı qabiliyyətlərlə, habelə təhsilin məzmunu, təşkili və qiymətləndirilməsi ilə bağlı bütün məsələləri özündə əks etdirən konseptual sənədlərlə bağlı bilikləri mənimsəyir;
- ədəbi-bədii nümunələri kurikulumun tələbləri əsasında onların məzmunundan irəli gələn məna çalarlarına uyğun ifadəli oxuyur, mətni bədii cəhətdən qüvvətləndirən sözlərin mahiyyətini izah edir;
- ədəbi əsərləri məzmun və ideya istiqamətinə, sənətkarlıq cəhətlərinə, obrazların səciyyəsinə görə təhlil edir, buna münasibət bildirir

. XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollokvium sualları

1. Kurikulum təlimi anlayışı və onun hüquqi təminatı.
2. Kurikulumun əsas səciyyəsi və onu zəruri edən səbəblər
3. Azərbaycanda kurikulum
4. Kurikulum təliminin məqsəd, vəzifə və tələbləri
5. Təhsil fəlsəfəsi.
6. Kurikulum və onun növləri
7. Proqressivizm və perennializm təhsil fəlsəfələri
8. Fənn kurikulumunun səciyyəvi cəhətləri və onun müqaisəli təsviri
9. Fənn kurikulumunun quruluşu. Fənnin məzmunu
10. Məzmun xətti, əsas standart və alt standartlar
11. Məzmun standartı və onun quruluşu
12. Məzmun standartı və onun bilik kateqoriyası
13. Məzmun standartı və onun fəaliyyət kateqoriyası
14. Təlim strategiyaları
15. Təlimin təşkilinə verilən tələblər.

II Kollokvium sualları

1. Təlim formaları
2. Təlim üsulları
3. Beyin həmləsi, akvarium və auksion təlim üsulları
4. Planlaşdırma anlayışı
5. Perspektiv planlaşdırmanın prinsipləri və aparılması qaydaları
6. Qiymətləndirmə və onun növləri
7. Məktəbdaxili qiymətləndirmə
8. Diaqnostik və formativ qiymətləndirmə
9. Summativ qiymətləndirmə
10. Taksonomiya anlayışı, Blum taksonomiyası
11. Təlimdə inteqrasiya və fasitasiya bacarığı
12. Fəal təlimin mərhələləri
13. Motivasiya və onun əhəmiyyəti
14. Blum taksonomiyasının əsas taksonomik düsturu
15. Azərbaycan dili və ədəbiyyatı üzrə məzmun xətləri

XV. İmtahan sualları:

1. Kurikulum nədir və kurikulumu zəruri edən səbəblər
2. Azərbaycanda kurikulum
3. Ümum təhsil sistemində dövlət siyasətini əks etdirən sənədlər
4. Təhsil fəlsəfəsi. Təhsil fəlsəfəsi baxımından təhsilin əhəmiyyəti
5. Fənn kurikulumunun səciyyəvi cəhətləri və onun müqaisəli təsviri
6. İnteqrativlik və qiymətləndirmə standartları
7. Fənyönümlü və Şəxsiyyətyönümlü kurikulumlar
8. Fənn kurikulumunun quruluşu: təlimin məzmunu, strategiyası və qiymətləndirmə
9. Təlimin məzmunu və onun strukturu
10. Məzmun xətləri, əsas və alt standartlar
11. Nəticəyönümlülük ümumi təlim nəticələrinin əsas mahiyyəti
12. Məzmun standartı və onun quruluşu
13. Bilik kateqoriyası (deklarativ, prosedural və kontekstual)
14. Məzmun standartı və onun fəaliyyət kateqoriyası
15. Təlim strategiyaları
16. Təlimin təşkilinə verilən tələblər.
17. Pedaqoji prosesin təmliğı
18. Təlimdə bərabər imkanların yaradılması
19. Dəstəkləyici mühitin yaradılması
20. Təlim formaları
21. Kurikulum və ənənəvi təlim proqramı.
22. Müasir qiymətləndirmənin əsasistiqamətləri (milli, beynəlxalq və məktəbdaxili).
23. Təlim üsulları
24. Beyin həmləsi(əqli hücum) metodu və onun texnikaları.
25. Təlim üsulları:Diskussiya, venn diaqramı.
26. Müzakirə metodu və onun texnikaları.
27. Planlaşdırma anlayışı və onun növləri
28. Perspektiv planlaşdırmanın prinsipləri və aparılması qaydaları
29. Gündəlik planlaşdırmanın prinsipləri və aparılması qaydaları
30. Planlaşdırma və onun əhəmiyyəti
31. Qiymətləndirmə
32. Beynəlxalq və milli qiymətləndirmə
33. Məktəbdaxili qiymətləndirmə
34. Diaqnostik və formativ qiymətləndirmə
35. Hollistik və analitik qiymətləndirmə
36. Summativ qiymətləndirmə

37. Summativ qiymətləndirmədə istifadə olunan üsul və vasitələr.
38. Summativ qiymətləndirmənin növləri
39. Kiçik summativ qiymətləndirmə
40. Böyük summativ qiymətləndirmə
41. Taksonomiya anlayışı, Blum taksonomiyası
42. Blum taksonomiyasının əsas taksonomik düsturu
43. Fəal təlimin mərhələləri
44. Fəal dərsin quruluşu və onun ənənəvi təlimdən fərqli cəhətləri
45. Fəal təlimin prinsip və mexanizmləri
46. Yeni dərslik və əlavə resurslarla iş
47. Təlim prosesinin səmərəli qurulması
48. Oxu strategiyaları
49. Motivasiya və onun əhəmiyyəti
50. Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənləri üzrə məzmun xətləri

“Ümumtəhsil kurikulumunun əsasları” fənninin sillabusu Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. “Azərbaycan dili və ədəbiyyat” kafedrasının 9 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 1).

Fənn müəllimi:  dos. Q.I. Rıfullayev
Kafedra müdiri:  dos. Q.I. Rıfullayev

Təqdim olundu
dos. E.S. Mirzəyev